

УДК 330.322.5

Порсюрова І.П.,
викладач кафедри обліку та інформаційних технологій у бізнесі,
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Польова Т.В.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та інформаційних технологій у бізнесі,
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Порсюрова І.П., Польова Т.В. Формування системи показників для комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Статтю присвячено формуванню системи показників для комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємств із виробництва хліба та хлібобулочних виробів. Висвітлено сучасний стан підприємств харчової промисловості України. Наведено результати порівняльного аналізу наявних методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств. Обґрунтовано систему показників для обчислення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємств із виробництва хліба та хлібобулочних виробів.

Ключові слова: харчова промисловість, підприємства, інвестиційна привабливість, оцінка, система показників.

Порсюрова И.П., Полевая Т.В. Формирование системы показателей для комплексной оценки инвестиционной привлекательности предприятия. Статья посвящена формированию системы показателей для комплексной оценки инвестиционной привлекательности предприятий по производству хлеба и хлебобулочных изделий. Освещено современное состояние предприятий пищевой промышленности Украины. Приведены результаты сравнительного анализа существующих методических подходов к оценке инвестиционной привлекательности промышленных предприятий. Обоснована система показателей для вычисления интегрального показателя инвестиционной привлекательности предприятий по производству хлеба и хлебобулочных изделий.

Ключевые слова: пищевая промышленность, предприятия, инвестиционная привлекательность, оценка, система показателей.

Porsiurowa I.P., Polova T.V. Formation of a system of indicators for a comprehensive assessment of the enterprise investment attractiveness. The article is devoted to the formation of a system of indicators for a comprehensive assessment of the investment attractiveness of enterprises for the production of bread and bakery

products. The state of the enterprises of the food processing industry of Ukraine is highlighted. The results of a comparative analysis of existing methodological approaches to the evaluation of investment attractiveness of industrial enterprises are presented. The system of indicators for calculating the integral indicator of investment attractiveness of enterprises for the production of bread and bakery products is substantiated.

Key words: food processing industry, enterprises, investment attractiveness, assessment, system of indicators.

Постановка проблеми. Домінантою активізації інвестиційної діяльності поряд із пошуком потенційних інвесторів є підвищення інвестиційної привабливості підприємств. Нині в умовах невизначеності розвитку бізнес-середовища питання інвестування є завжди актуальним, оскільки правильний вибір об'єкта інвестування є однією з передумов отримання бажаного ефекту в майбутньому. А вибір об'єкта інвестування залежить від правильно обраної методики оцінки інвестиційної привабливості, яка ґрунтується на розрахунку інтегрованого показника. Цей показник дає змогу оцінити багато аспектів господарської діяльності та поточний стан підприємства, його надійність та конкурентоспроможність на інвестиційному ринку. З огляду на це актуальності в теоретичній та практичній площині набуває формування системи показників для комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємств, що враховує специфіку діяльності та сучасні умови функціонування підприємств у ринковому просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток теорії та методології оцінки інвестиційної привабливості підприємств внесли такі представники вітчизняної наукової спільноти, як І.О. Бланк, Ф.В. Бандурін, І.М. Вахович, І.В. Олександренко, М.С. Забедюк, В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда, К.М. Крамаренко, С.С. Черниш, Т.А. Чернявська та інші. Водночас у наукових працях не досить повно та ґрунтовно висвітлюються принципово важливі питання, що пов'язані із визначенням інтегрованого показника інвестиційної привабливості з урахуванням дії бізнес-середовища, організацією і методичним забезпеченням оцінки інвестиційної привабливості підприємств в контексті їхньої спеціалізації тощо, які потребують подальшого вирішення і поглиблення досліджень у цьому напрямі.

Формування цілей статті. Недостатній рівень системного дослідження оцінювання інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості з позиції специфіки діяльності і сучасних потреб управління зумовили цільове спрямування цієї роботи на дослідження наявних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств промисловості та розроблення практичних рекомендацій з формування системи показників для комплексної оцінки інвестиційної

привабливості підприємств із виробництва хліба та хлібобулочних виробів.

Виклад основного матеріалу. Рівень інвестиційної привабливості підприємства є основним важелем залучення іноземних інвестицій у регіон та на підприємства зокрема. Методика оцінки інвестиційної діяльності підприємства дає змогу за рахунок загального показника дослідити усі аспекти діяльності та врахувати значну сукупність показників.

Оцінка інвестиційної привабливості підприємства повинна припускати порівняння результатів її виміру з результатами виміру інвестиційної привабливості інших підприємств або з максимально можливою величиною показника, якщо її можна встановити, з метою ухвалення рішення про доцільність інвестування [1].

Дослідженню підлягають підприємства харчової промисловості з позиції специфіки діяльності і сучасних потреб управління як об'єктів інвестування та оцінки їхньої інвестиційної привабливості. У таблиці 1 наведено статистичні дані щодо основних показників діяльності підприємств харчової промисловості за 2012–2017 роки. Так, у 2017 році порівняно з 2016 роком кількість суб'єктів господарювання зменшилася на 1,2%. Обсяг виробленої продукції підприємств, видом діяльності яких є виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів, у 2017 році збільшився на 2% порівняно з 2016 роком. У структурному розрізі за результатами діяльності у 2017 році – 72,1% підприємств одержали прибуток, що на 2,4% менше, ніж у 2016 році. Так, витрати на виробництво продукції підприємств харчової промисловості збільшилися на 898,7 млн. грн у 2017 році порівняно з 2016-м. Чистий прибуток підприємств із виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів у 2017 році становить 135,7 млн. грн, тобто прибуток, а у 2016 році спостерігається збиток діяльності підприємств [2].

У таблиці 2 наведено динаміку капітальних інвестицій підприємств із виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів за 2016–2017 роки. Так, у 2017 році загальний обсяг капітальних інвестицій підприємств становить 0,3%, щодо попереднього року відбувається позитивна динаміка, обсяг капітальних інвестицій збільшився у 1,5 разу та становить 1 348 346 тис. грн. У січні – вересні 2018 року підприємствами з виробництва хліба, хлібобулочних і борош-

Таблиця 1

Динаміка показників діяльності підприємств харчової промисловості

Показники	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Кількість суб'єктів господарювання (одиниць)	12785	13769	14621	15264	14447	14270
Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) (млн. грн)	16 180,7	18 272,4	19 000,8	26 590,8	25 334,4	25 855,6
Фінансові результати до оподаткування підприємств (млн. грн)	-121,2	561,2	98,6	-1293,5	-176,8	240,0
Витрати на виробництво продукції (товарів, послуг) (млн. грн)	15262,6	16527,3	16817,3	22062,7	21772,0	22670,7
Чистий прибуток (збиток) підприємств (млн. грн)	-228,1	348,1	-40,5	-1404,6	-220,4	135,7

Капітальні інвестиції підприємств харчової промисловості за 2016–2017 рр.

Суб'єкт господарювання	Код за КВЕД	Освоєно (використано) капітальних інвестицій, тис. грн	
		2016	2017
Виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	10.7	877258,3	1348346

няних виробів за рахунок усіх джерел фінансування освоєно (використано) 965 100 тис. грн капітальних інвестицій, що на 11,7% менше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2017 року [2].

Так, аналіз даних основних показників діяльності підприємства харчової промисловості показує, що спостерігається їх зниження за останні роки. Для того щоб відбувалася позитивна динаміка основних показників та обсягу капітальних інвестицій, необхідно збільшити інвестиції, що пов'язані з інвестиційною привабливістю підприємств. Здійснення оцінки інвестиційної привабливості ґрунтується на виборі методики, яка включає

в себе групування аналітичних показників по групах: оцінки майнового стану, оцінки ліквідності, оцінки фінансової стійкості та оцінки рентабельності підприємства. Також виділяють групу показників ринкової активності інвестованого об'єкта. За допомогою розрахунку аналітичних показників виводиться загальний результат у вигляді інтегрального показника, який і визначає перспективність інвестування в підприємство.

Не менш важливою проблемою оцінки інвестиційної привабливості підприємств є відсутність єдиного погляду щодо методичного забезпечення цього процесу. Зараз наявні методики оцінки інвестиційної при-

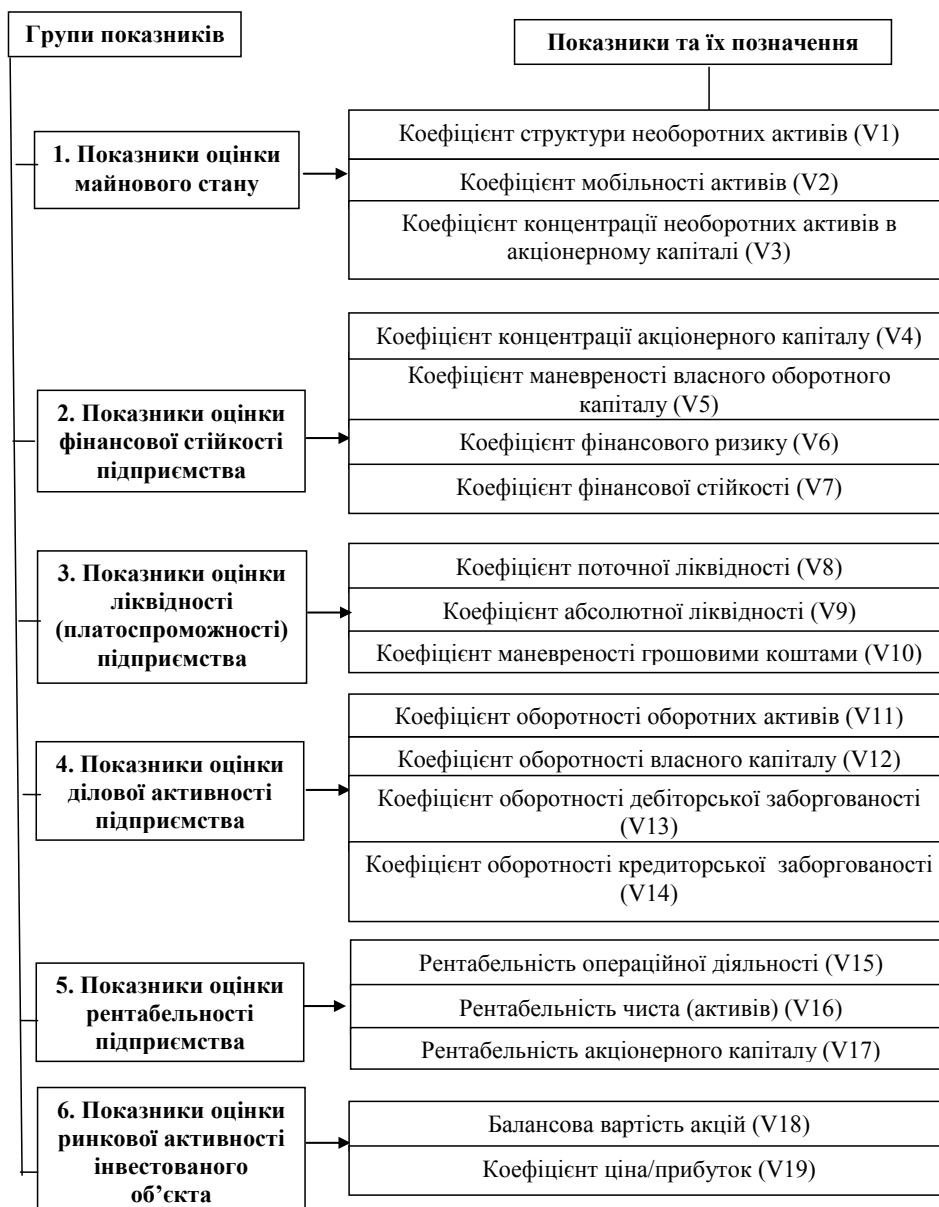

Рис. 1. Аналітичні показники оцінки інвестиційної привабливості

Підходи та методики оцінки інвестиційної привабливості підприємств

Показники	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]
1	2	3	4	5	6
1. Показники оцінки майнового стану					
1.1. Темпи зростання оборотних активів			+		
1.2. Коефіцієнт придатності необоротних активів			+		
1.3. Коефіцієнт придатності основних засобів			+		+
1.4. Коефіцієнт зносу основних засобів	+	+	+	+	+
1.5. Коефіцієнт оновлення основних засобів	+	+		+	+
1.6. Коефіцієнт вибуття основних засобів	+	+			+
2. Показники оцінки ліквідності (платоспроможності) підприємства					
2.1. Маневреність власних оборотних коштів			+		
2.2. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	+	+	+	+	+
2.3. Коефіцієнт швидкої ліквідності	+	+	+	+	+
2.4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	+	+	+	+	+
2.5. Частка оборотних коштів у активах			+		+
2.6. Частка виробничих запасів у поточних активах			+		
2.7. Чистий оборотний капітал					
3. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства					
3.1. Коефіцієнт фінансової автономії	+	+	+	+	+
3.2. Коефіцієнт залучення власних коштів (фінансової залежності)	+	+	+	+	+
3.3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	+	+	+	+	+
3.4. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу			+		
3.5. Коефіцієнт покриття довгострокових вкладень			+		
3.6. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів			+		+
3.7. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів			+	+	
3.8. Коефіцієнт структури залученого капіталу			+	+	
3.9. Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел			+		
3.10. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	+	+			
4. Показники оцінки ділової активності підприємства					
4.1. Коефіцієнт оборотності активів	+	+	+	+	+
4.2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	+	+	+	+	+
4.3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	+	+	+	+	+
4.4. Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	+	+	+	+	
4.5. Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	+	+	+	+	
4.6. Коефіцієнт оборотності запасів	+	+	+		+
4.7. Фондовіддача	+	+	+		+
4.8. Коефіцієнт оборотного капіталу	+	+	+		+
4.9. Період оборотності запасів			+		
4.10. Тривалість фінансового циклу			+		+
4.11. Тривалість операційного циклу			+		+
4.12. Коефіцієнт стійкості економічного зростання			+	+	
5. Показники оцінки рентабельності підприємства					
5.1. Обсяг чистого прибутку			+		
5.2. Рентабельність продукції		+	+		
5.3. Рентабельність активів		+	+	+	+
5.4. Рентабельність власного капіталу		+	+	+	+
5.5. Рентабельність основного капіталу			+		
5.6. Операційна рентабельність реалізованої продукції			+		+
5.7. Чиста рентабельність реалізованої продукції		+	+		+
6. Показники оцінки ринкової активності інвестованого об'єкта					
6.1. Дивіденди	+				
6.2. Коефіцієнт цінності акцій	+				
6.3. Рентабельність акції	+				

вабливості з огляду на наявність інформації, яка повинна відповідати умовам прозорості, доступності та релевантності, умовно можна поділити на три групи: методики, що ґрунтуються на різноманітних оцінках експертів; методики, що ґрунтуються на статистичній інформації; комбіновані методики, що ґрунтуються на експертно-статистичних розрахунках [3].

У вітчизняній практиці застосовуються різноманітні методики аналізу й оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Кожна з методик аналізу й оцінки інвестиційної привабливості підприємства має свої особливості, але призначення всіх цих методик зводиться до одного: встановити, чи доцільне інвестування коштів в аналізоване підприємство. Найбільш відомою є методика оцінки інвестиційної привабливості на основі фінансових показників [4].

Для оцінки інвестиційної привабливості використовують різноманітні фінансові коефіцієнти, їх склад визначається відповідно до цілей і глибини аналізу. Варто підкреслити, що коефіцієнти несуть найбільший зміст у тому разі, коли можна простежити їхню динаміку за певний час, наприклад, 3–5 років, або провести порівняльний аналіз, наприклад до і після реалізації інвестиційного проекту [4].

Досліджено економічну літературу [5–9] та згруповано інформацію щодо аналітичних показників, які використовують для обчислення інтегрального показника оцінки інвестиційної привабливості підприємства (таблиця 3).

Наявні підходи та методики оцінки інвестиційної привабливості різняться між собою і не завжди дають можливість порівнювати рівень інвестиційної привабливості різних підприємств. На нашу думку, це відбувається за рахунок того, що кожний зацікавлений суб'єкт ставить різні цілі відповідно до власних запитів.

Проте єдиним залишається одне: всі суб'єкти ринкових відносин, а саме власники, інвестори, банки, покупці, постачальники, страхові компанії, фондові біржі та інші суб'єкти господарювання, зацікавлені в однозначній оцінці конкурентоспроможності та надійності об'єкта інвестування або власного партнера [10].

У процесі дослідження було проаналізовано фінансову звітність підприємств харчової промисловості, їхню інвестиційну привабливість. Нами було обрано показники, які, на нашу думку, найбільш доцільно відображають рівень інвестиційної привабливості підприємств, які наведено на рисунку 1.

Використовуючи програмний продукт STATISTICA та вибірку з 30 підприємств харчової промисловості, було розраховано вищезазначені показники. Використовуючи експертний метод, а саме думку 5 експертів, які за шкалою від 0 до 10 балів виставили оцінки підприємствам за обраними вищезазначеними аналітичними показниками, було узагальнено результати дослідження, які наведено на рисунку 2.

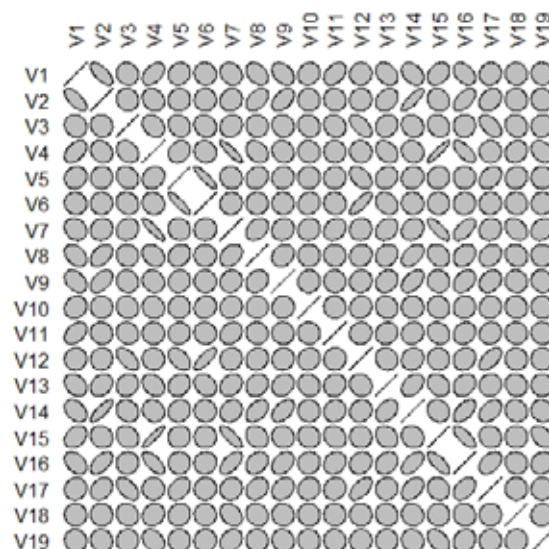

Рис. 2. Значення експертних оцінок інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості

На базі отриманих значень показників було проведено дослідження, що показники V4, V6, V14, V15 не є оптимальними для оцінки інвестиційної привабливості, що видно з рисунка 2, тому що доцільно вбачаємо їх вилючити з групи показників комплексної оцінки інвестиційної привабливості. Таким чином, з 19 показників залишиться 15, які, на нашу думку, є найбільш оптимальними для розрахунку інтегрального показника оцінки інвестиційної привабливості підприємств обраної сукупності, а саме підприємств харчової промисловості.

Висновки. Немає досконалої методики розрахунку інтегрованого показника оцінки інвестиційної привабливості, кожний суб'єкт обирає для себе ті показники, які найбільш ефективно задовольняють його потреби та досягнення цілей, які ставлять перед собою зацікавлені суб'єкти. Дослідження наявних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості та розроблення практичних рекомендацій із формування системи показників для комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємств із виробництва хліба та хлібобулочних виробів має теоретичне та практичне значення для інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. Подальшого розвитку дослідження набуває у формуванні економіко-математичної моделі оцінки інвестиційної привабливості, яка би була ефективною для дослідження підприємств із виробництва хліба та хлібобулочних виробів та задоволення запитів зацікавлених осіб в інвестуванні та отриманні економічних вигід.

Список використаних джерел:

1. Аранчій Д.С. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу / Д.С. Аранчій, С.А. Гончаренко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. 2011. URL: <http://pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/59.pdf>.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. Станом на 25.12.2018.
3. Пилипенко О.І. Аналіз інвестиційної привабливості підприємства: огляд методик / О.І. Пилипенко // Міжнародний збірник наукових праць. 2010. Вип. 1(13). С. 324–330.

4. Петухова О.М. Інвестування: [навчальний посібник] / О.М. Петухова. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 336 с.
5. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій : Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 214/2654 від 31.03.1998 р. // Верховна Рада України. Законодавство України: [база даних]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>. Станом на 25.12.2018. Назва з екрана.
6. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс. Киев: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. 448 с.
7. Гриньова В.М., Коюда В.О. Інвестування: [підручник] / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда. Київ: Знання, 2008. 452 с.
8. Костюк О.М. Соціально-відповідальне інвестування: основні тренди в американській та європейській практиці / О.М. Костюк, Я.І. Мозговий // Вісник УАБС. 2011. № 2(31). С. 79–83.
9. Вахович І.М. Методика оцінювання інвестиційної привабливості підприємства / І.М. Вахович, І.В. Олександренко, М.С. Забедюк // Актуальні проблеми економіки. 2014. № 11(161). С. 154–160.
10. Крамаренко К.М. Інвестиційна привабливість підприємства та методичні підходи до її визначення / К.М. Крамаренко // Причорноморські економічні студії. 2016. Випуск 10. С. 101–104.